

Марија В. ЛОЈАНИЦА¹
 Универзитет у Крагујевцу
 Филолошко-уметнички факултет
 Одсек за филологију
 Катедра за англистику

КА НОВОЈ ПОЕТИЦИ УРБАНОГ ПРОСТОРА: ОВОГА ПУТА О ПОКРЕТУ²

Рад је конципиран као наставак претходно изведених истраживања која су се тичала онтолошких и наративних аспеката савременог урбанитета који се симултано објављује на две равни: стварносној и виртуелној. Сходно томе, текст је преваходно оријентисан ка даљем развијању појмовног апарата и аналитичком преиспитивању основних теоријских поставки наратоурбологије, дигитално-хуманистичке дисциплине у настајању. Крећући се у широком мултидисциплинарном пољу просторних студија (урбанизам, дигитална естетика, онтологија, културологија и књижевна теорија), те ослањајући се на хипотезу да онтолошки статус сајберспејса нужно мора да буде интерпретиран као урбанистички и наративни проблем, настојали смо да одговоримо на следећа питања: да ли је кретање кроз савремену градску средину, насталу хибридизацијом физичког и виртуелног простора, конститутивни фактор урбанитета и субјективитета, ко су савремени фланери, и: да ли је покрет уопште могућ у сајберспејсу као транс- и метатемпоралном простору.

Кључне речи: теорија простора, онтологија, урбано, сајберспејс, фланер, сајберфланер, покрет

*Шта ли сви ови слетци тамо на Небу траже?
 Шарл Бодлер*

Град је симболичка представа, својеврсни архитект не само конкретне друштвене парадигме већ и функција дискурса одређеног културног, цивилизацијског и идеолошког обрасца. Консеквентно, политичке, идеолошке и културне специфичности одређене фазе развоја људског друштва диктираће динамику развоја људских станишта те дефинисати њихове урбанистичке и архитектонске карактеристике. Позициониран на пресеку хоризонталне идентитетско-конститутивне трансверзале, оне која се чита као означитељ потребе социо-политичког структурирања хуманих заједница, и вертикалне која обележава тежњу појединаца и заједница да путем трансцендирања овоземаља принципа своје утемељење набу на небу (Бланкар 2003: 8)³, град истовремено функционише као материјализација актуелне доминантне епистеме, али и дубоког онтолошког расцепа на релацији материјално-духовно уписаног у бит западног субјективитета и хуманитета. Без обзира на смену идеологема које ће изградити конкретну манифестацију урбанитета – било да је реч о античком полису или средњовековном граду, граду индустријске или постиндустријске информатичке револуције – описана дијалектика биће евидентна на сваком ступњу развојног лука западног

1 myalojanica@gmail.com

2 Истраживање спроведено у раду финансирано је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (Уговор о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2022. години број 451-03-68/2022-14/ 200198).

3 Више у: Лојаница 2020: 9–22.

града. Он тако постаје и палимпсест и интертекст, наратив о перманентном лутању прогнаних које покреће архетипска чежња за повратком у давно изгубљени дом. Неизненађујуће, иако можда не толико очигледно, овакав семиотички садржај биће уписан и у актуелном урбаном обрасцу, насталом хибридикацијом физичке и дигиталне спацио-онтолошке равни. Како мембрана између два домена – стварног и виртуелног – постаје све порознија, могло би се тврдити и анулирана, расте потреба за редефинисањем поетике и онтологије урбаног. Овом проблематиком, али и интерпретацијом онтолошког статуса сајберспејса као архитектонског и урбанистичког проблема, те могућношћу ревитализације поетичког аспекта технолошке производње у оваквом окружењу бавили смо се у тексту „Ка једној новој поетици урбаног простора” (“Towards a New Poetics of Urban Space”, Лојаница 2021)⁴. Фокусирајући се на следећа питања: да ли је у сајберспејсу могуће становање као облик бивствовања у хајдегеровском смислу, те на који се начин конституишу идентитети и заједнице у виртуелним световима, анализа комплексности наративног идентитета савремених градова отворила је могућност интерпретације не само прошлости, садашњости и будућности урбаних ентитета већ и нарато-онтолошких премиса хуманитета. Претпоставимо ли да сајбер урбанитет постоји унутар и захваљујући кретању, навигација сајбер градом, вишедимензионалном и метапросторном мрежом која интегрише фикционалне, метафикционалне, историјске, метаисторијске, културне, архитектонске, архитектуралне, архетипске и митске знакове и кодове, тако (п)остаје потрага за преиспитивањем и редефинисањем онтолошких граница. Сходно томе, наметнула су нам се следећа питања која смо у поменутом тексту отворили, а која, међутим, нисмо експлицитније истражили. Наиме: да ли је кретање кроз овакву градску средину конститутивни фактор пост-постмодерног урбанитета и субјективитета, али и: да ли је покрет уопште могућ у сајберспејсу као транс- и метатемпоралном простору.

Навигација сајберспејсом идентификована је као један од његових примарних спацио-онтолошки конститутивних фактора још од настанка овог дискурзивно-литерарног концепта раних осамдесетих година двадесетог века. Тематски и идејно профилисана унутар пикареско-авантуристичког литерарног проседа, сајберпанк проза фокусирана је на појединца, најчешће аутсајдера, у перманентном покрету између бројних микросветова: некада међусобно паралелних, некада уметнутих у шире просторне парадигме, али увек урбаних или мета-урбаних. Важно је истаћи да су границе ових просторних домена изразито порозне те самим тим отварају неограничене могућности физичког или, чешће, виртуелног измештања. Сајберпанк наративи, дакле, јесу наративи о преступу, искораку, трансценденцији, о преиспитивању онтолошких граница – било културно или друштвено наметнутих било оних које су когнитивно, материјално или телесно

4 Наратоурбологија је хибридна хуманистичка дисциплина у настајању коју је конципирала група професора са Филолошко-уметничког факултета (в. Бошковић 2020, Бубања 2021, Лојаница 2021). Ослоњена на Рикерову премису наративне посредованости идентитета, ова теоријска матрица интегрише методолошке принципе теорије књижевности, постструктуралистичке филозофије, деконструкције, семиотике, културологије, урбанистичких студија, архитектуре, картографије и дигиталног дизајна, како би посредством херменутичког мапирања фикционих урбаних простора испитала интеракцију симболичких (литерарних, семиотичких, културолошких) кодова и „стварног” града а у циљу стицања дубљих увида у природу хуманитета, субјективитета и урбанитета. Унутар овог теоријског оквира настали су текстови “Towards a New Poetics of Urban Space” и „Ка новој поетици урбаног простора: овога пута о покрету”.

предетерминисане⁵. Сајберспејса, дакле, без покрета нема. Као социо-политички поджанр научнофантастичне литературе, сајберпанк критички приступа проблему социјалне стратификације у познокапиталистичким друштвима, разматрајући могуће механизме отпора мултинационалним корпорацијама као истинским центрима моћи. Иако проседе овакве научнофантастичне књижевности јесте примарно дистопијски, сајберпанк ипак предвиђа могућност дестабилизације система од стране непослушних сингуларних форми, да употребимо Бодријаров термин. Стиче се утисак да је описана литерарна ситуација заправо последица деликатне дијалектике утопијско-дистопијске дискурзивне парадигме која почива на премиси да је у сваки ужас увек уписано макар зрно утопијског пројекта. Истовремено, међутим, може се тврдити да је ангажована позиција сајберпанка последица социо-културних и технолошких околности под којима ова литература настаје. Рађање сајберпанка коренспондира буђењу такозване револуције микрокомпјутера: половина седамдесетих година двадесетог века време је у којем висока информатичка технологија постаје доступна појединцима. Радикална технолошко-културолошка промена узроковала је и настајање субкултурних покрета који, парадоксално, нису на маргинама друштвено-културних структура, већ су у њиховом епицентру. „Компјутерски штребери” (*computer geeks*), први хакери, пасионирани играчи раних компјутерских игара покретачи су информатичке културне револуције, па је разумљиво да сајберпанк у њима препознаје своје протагонисте. „Сајбернаути” ће тако постати литерарно опредељење полета епохе која у технолошки освешћеном појединцу види носиоца утопијских нада читавог друштва.

Неизненађујуће, и рани је интернет препознат као утопијски простор неограничене слободе и могуће место ревитализације поиетичког аспекта технологије. Виђен као алтернатива мејнстрим масовним медијима устројеним по логици конзумеристичке матрице, интернету бива приписан статус расадника креативних идеја у којем појединац, невољан да пристане на свеопшту комодификацију културног простора, може изнова произвести себе тако што ће анонимно крстарити инфраструктуром дигиталне инфосфере, огледајући се у виртуелном Другоме, а потом дешифровати виђено и доживљено. Разумљиво је зашто ће деvedесетих година двадесетог века теоријски дискурс о сајберспејсу (Голдејт 1998, Манович 1998, Федерстоун 1998) посегнути за концептом *фланера* како би описао егзистенцијално искуство корисника „мреже”, а у настојању да објасни праксе конституисања савременог идентитета, те да легитимитет дигиталном субјективитету посредством проналажења утемељења у широј културној традицији. Тако је, дакле, настао термин *сајберфланер*. Тако је и интернет почео да се чита као град. Наиме, интернет настаје у тренутку када постмодерни субјективитет доживљава радикалну имплозију и самопотонуће у стазис. Суспендовани покрет унутар детериторијализоване мреже не-места, колабирање простор-времена у синтетички симулакрум, дезоријентисаност и фрагментарност онтолошке су одлике и урбанитета и хуманитета које успоставља логика позног капитализма. Сајберфланеризам је понудио заводљиву алтернативу: „пост-информатички воајеризам” (Голдејт 1998), слободу бесциљног лутања дигиталним градовима, право да се изгубимо и тако пронађемо, бег од свеопште комодификације,

5 Сам префикс *сајбер-* изведен је из старогрчког *kybernan* који указује на „управљање пловилом, навигацију, кормиларење”; јасна је семантичка корелација с идиомом „сурфовати интернетом”. И називи раних интернет претраживача, Internet Explorer и Netscape Navigator, конципирани су унутар овог семантичког поља.

аутоматизације и предетерминације. Евидентно је да еротичност овакве перцептивне, епистемолошке, онтолошке и социо-културне позиције почива у ескапистичкој и носталгичној потреби да се пронађе не само простор слободе већ и да се пружи отпор доминантној друштвено-политичкој матрици. Међутим, доима се да је нешто друго ипак кључно: сајберфланеризам јесте сведочанство о жудњи постмодерног субјекта да се поново покрене. Нестајање у сајберспејсу чита се као измицање тоталитарним праксама емотивне, психичке, социјалне, и надарве онтолошке херметизације; улазак у сајберград као излазак из херметизоване чатуре монадног сопства – излазак из себе.

Романтизован и неретко редуktivно интерпретиран као идеализовани концепт, носталгични троп „доконог“⁶, љубопитивог, перцептивног и критички настрореног уметника или интелектуалца, знак „фланер“ постаће оперативна сематичка структура дискурса о виртуелним реалностима – било да су у питању простори интернета, видео игара⁷ или такозваних проширених реалности. Хегемонија политичке коректности, тако карактеристична за доба у којем живимо, изродила је бројне критике сајберфланеризма које су превасходно биле фокусиране на неопходност редефинисања родног идентитета сајберфланера⁸. Тако је наметнут императив поновног читања знака „фланер“ као киборга, не-тела, андрогиног бића отпорног на деловање политика рода (Генли 2019). Међутим, уместо да овакав критички приступ отвори простор дијалога и деликатније интерпретира савремени урбанитет и субјективитет, он је довео до свођења ове дискурзивне функције на један семантичко-идеолошки слој. Бавећи се родним или транс-, мета-родним реструктурирањем „градског доколичара“, теоријски се дискурс удаљио од онога што је уписано у срж овог знака: проблем надзора у (позно)капиталистичким друштвима, однос појединца и гомиле, спрега капитала и пракси произвођења простора, конзумеризам и друштвени активизам.

Технолошки ентузијазам позног двадесетог века који је довео до ревитализације фланеризма на мрежи био је кратког даха. Већ десетак година касније, с успостављањем доминације системски предетерминисаних претраживача и друштвених мрежа, постаје јасно да је овај троп, знак урбаног модернитета, а потом, у свом сајбер појавном облику, и хипермодернитета, умро, или, можда, никада није ни могао да заживи. Јевгениј Морозов у тексту „Смрт сајберфланера“, који је по објављивању 2012. године у *Њујорк тајмсу* наишао на велики одјек међу теоретичарима сајбер-урбанитета, извео је аналогију између промене урбанистичке структуре Париза која је довела до уништења природног станишта фланера, а потом и, консеквентно, ове ендемске врсте западне метрополе, и оне која се одиграла у сајберспејсу а која је имала исти ефекат на сајберфланеризам. Према Морозову, барон Осман интернета јесу *Гуџл* и *Фејсбук*: у срцу Закерберговог погледа на интернет и његове *Фејсбук* идеологије јесте премиса о инфериорности индивидуалног искуства у односу на колективно. Деловањем *Гуџла* и *Фејсбука* компромитовано је све што је омогућавало сајберфланеризам: осам и индивидуалност, анонимност и непрозирност, мистерија и амбивалентност, радозналост и преузимање ризика, дакле оне карактеристике које нам омогућавају

6 У преводу Бенјаминових есеја Милана Табаковића који је објавио Нолит 1974. године лексема *доколичар* употребљена је као преводни еквивалент француске лексеме *flâneur*, иако Бенјамин доследно користи француску реч у тексту иначе писаном на немачком језику.

7 У литератури о теорији видео игара често се наводи да су игре отвореног света заправо природно станиште дигиталног фланера (в. Манович 1998).

8 В. Хартман 2004, Генли 2019, Мон 2021.

да препознамо разлику између јавног простора и приватизованог псеудојавног простора, који је, иако нуди илузију Агоре, заправо корпоративни простор заснован на потрошачкој логици (Моровоз 2012). Директно апостромирање Фејсбука последица је тада актуелног стања у инфосфери интернета. У време када Моровоз пише свој осврт на промену архитектонске структуре интернета, Фејсбук има милијарду корисника. За само пет година тај број ће се удвостручити⁹. Моровоз, међутим, није могао знати да ће Закербергов конгломерат 2021. године променити име у *Метиа: компанија за друштвену технологију*, те да ће информатички принципи на којима се заснива његово деловање постати оперативни стандард не само за читаву индустрију производње метаверзума и псеудосоцијалних простора већ и навигацију сајберпростором¹⁰. Ситуацију додатно усложњава појава мобилног интернета и консеквентно произведених апликација за навигацију простором и интеракцију са „реалијама” мета-урбаног, чиме се спацијална димензија радикално уможжава путем хибридикације дигиталне и реалне онтолошке равни. Град тако бива поринут у измаглицу дигиталних кодова, а конституисање когнитивних мапа као платформи на којима се врши интеграција сепаратних конституената овако екстремно разливеног простор-времена у кохерентни осмишљавајући наратив бива онемогућено. Бодлер је препознао да је слика модернитета заправо „свет у власти сопствених опсена” (Бенјамин 2011: 33), тиме можда антиципирајући и да ће хипермодернитет бити саткан од опсена којима више није ни потребан свет да би њиме владале. Као да је и Џејмсонова нада да ће неки будући потенцијални облик постмодернизма морати да произведе и пројектује глобалну естетику когнитивних мапа (Џејмсон 1991), у међувремену превазиђена и архивирана у онај депо наших утопијских пројеката обележеног етикетом: *Катапољ Нових Јерусалима...* Како су у деветнаестом веку институције буржоаске световне и духовне доминације пронашле своју апотеозу у булеварима (Бенјамин 2011: 28), тако је и дигитална транс-васиона век и по касније постала опредмећена логика транскапиталистичке идеологеме. Овако радикална промена друштвене и просторне парадигме директно је утицала и на оно што смо одредили као конститутивни фактор урбанитета и субјективитета – могућност, способност, па и императив кретања. „Стратешко улепшавања” Париза о којем Бенјамин пише, односно проширивање улица у циљу онемогућавања подизања барикада и обезбеђивања најкраћег пута од касарни до радничких четврти (Бенјамин 2011: 29), аналогно је екстремном ширењу мета-спацијалног домена у којем обитава становник хибридног урбано-дигиталног над-простора. Уместо „стратешког улепшавања” и „булеварског” ослобађања мисли, погледа и корака, нова просторна парадигма собом је донела хипернадзор и аутоматизацију, механизацију и предетерминацију кретања. И да развијемо ову аналогију: ако су светске изложбе славиле разменску вредност робе, отварајући фантазмагорију у коју појединац ступа управо зато да би му се скренула пажња, а да би потом и он сам, деловањем индустрије забаве, био уздигнут на ниво робе (Бенјамин 2011: 20), нови просторни поредак слави разменску вредност информације, а појединца „уздиже” на ниво податка. У савременом простор-времену чак је и концепт „фетишизација робе” добио носталгични призив – уживање у отуђењу

9 Према <<https://www.reuters.com/article/us-facebook-users-idUSKBN19I2GG>>.

10 Више о томе како је производња простора под контролом алогоритамских механизма које развијају гиганти пост-постиндустријске револуције, то јест компаније често обележених синтагмом *Великих девети*: Амазон, Гугл, Фејсбук, Тенсент, Баиду, Алибаба, Мајкрософт, ИБМ и Епл у Веб 2019.

од себе и других изазвано препуштањем манипулацијама робе трансформисало се у фетишизацију треперећих означитеља¹¹ и трговање људском пажњом. Сходно томе, и плутајући субјект постмодерне епохе, дезоријентисан и расцепан шизоидним резovima урокованим колапсом означавајућих пракси, уступио је место треперећем хибридном идентитету, екстремно дематеријализованом и сведеном на бинарни код.

У смени идеолошких парадигми једно је извесно: свака се профилише кроз дијалектички антагонизам с оном која јој претходи, обећавајући неко ново добро-не-место у којем ће појединци и заједнице живети наду да ће изградњом новог домицила изнова изградити себе. Производња урбанитета и субјективности увек је, дакле, последица деловања механизма утопијске жеље, дубоко принуде у структуре колективног несвесног, која нас нагони да превазиђемо и преобразимо незрелост друштвеног производа и недостатке друштвене организације производње (Бенјамин 2011: 14). Другим речима: динамизам онтолошког недостатка покреће наративно умрежавање фрагментарних представа о себи и свету, а све у циљу креирања илузије целовитости и стабилности идентитета. Неизненађујуће, логика екстремне максимализације профита препознаће задовољење ове жеље као врхунску робу и понудиће нам фантазмагорију неограниченог простора као супститут за давно изгубљени дом. Тако је привидно ширење хипермодерног простора и привидно убрзање дигитализованог покрета требало да донесе ослобађање од стазиса и ступора које је произвела ранија идеолошка матрица. Кретање кроз мета-град и метаверзум брендирано је као залог изнова ослобођеног хуманитета: можете постати савремени Одисеј или Уликс, свеједно је, за симболичну своту од 650 хиљада долара, или 149 етеријума, чиме можете купити луксузну виртуелну NFT супер мега јахту *Метшацвеи* за крстарење по још увек неразвијеним просторима блокчејн метаверзума *The Sandbox*¹². Оно што је, међутим, такође извесно јесте и да је време у сплину опредмеђено, безисторијско, време „нехотичног памћења”, и да се човек који губи искуство времена осећа избаченим из календара (Бенјамин 1974: 213). Зато *Метшацвеи* никада неће пловити – да би простор постао место које значи, да би покрет постао онтолошки конститутиван, неопходно је да њима управља логика приче, који ће трептај тренутка и блесак места темпорално позиционирати и наративно конституализовати. Зато покрета у сајберпејсу нема. Извесно је и ово: „У потресима који погађају тржишну економију, у споменицима буржоазије почињемо да препознајемо рушевине и пре њиховог коначног пада” (Бенјамин 2011: 31). Сам систем ствара објективне услове, али и неопходне ресурсе за сопствену дестабилизацију и потоњу деструкцију. Иако у овом тренутку није извесно да ли ће се „несводиви сингуларитет” који ће иницирати смјену идеолошко-просторних матрица манифестовати као сајбертероризам или можда чак сајбер-месијанство, једно са сигурношћу можемо тврдити: поучени судбином свих претходних добрих-не-места можда баш у привидној бесконачности и онтолошкој треперавости хибридних паноптичких фантазмагорија мета-градова можемо слутити пукотине у темељима транспарентних аркада Најновијег сајбер Јерусалима, тек једног у дугом низу небеских градова...

11 Дигитални означитељи произведени у фантазмагорији сајберпејса који прекривају расутост и имплозију процеса сигнификације (Хејлс 1999: 30–31).

12 Доступно на: <<https://www.sandbox.game/en/assets/the-metaflower-super-mega-yacht/b8a3d936-bee9-4cec-bee4-3ccf72137fce/>>.

Литература

- Бенјамин 1974: В. Бенјамин, *Есеји*, превео Милан Табаковић, Београд: Нолит.
- Бенјамин 2011: В. Бенјамин, *Париз, престијоница XIX века: Водич кроз Пројекат Пасажи*, Београд: Анархистичка библиотека.
- Бланкар 2003: П. Бланкар, *Кроз историју града до новог друштва*, превела Драгана Лукајић, Београд: Магна агенда.
- Бошковић 2020: Д. Бошковић: Геокултурно и нараторболошко средиште модерне српске књижевности, у: *Насеља у делима српских писаца*, уредник Милош Ковачевић, Пале: Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, 17–44.
- Бубања 2021: Н. Бубања, Fringes of the Narratourbological Belgrade: Detective Fiction And the Swerve away from the Urban, *Наслеђе*, бр. 50, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 283–292.
- Веб 2019: А. Webb, *The Big Nine: How the Tech Titans and Their Thinking Machines Could Warp Humanity*, New York: PublicAffairs.
- Генли 2019: Розен Генли, The Cyberflâneur in the Age of Digital Technology, *Essex Student Journal* 10(1) <<https://publications.essex.ac.uk/esj/article/id/11/>>, 15. 2. 2022.
- Голдејт. Стивен. The Cyberflâneur: Spaces and Places on the Internet. *Modern Ceramics*, 19 May 1998. <www.ceramicstoday.com/articles/051998.htm>, 10.02.2022.
- Лојаница 2020: М. Лојаница, *Увод у онтологију несташања*, Крагујевац: ФИЛУМ.
- Лојаница 2021: М. Лојаница, Towards a New Poetics of Urban Space, *Наслеђе*, бр. 50, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 293–306.
- Манович 1998: Лев Манович, Navigable Spaces, <http://manovich.net/content/04-projects/021-navigable-space/18_article_1998.pdf>, 22. 2. 2022.
- Мон 2021: Куртис Ли Мон, *The Return of Flânerie: Walter Benjamin and the Experience of Videogames*, Vanderbilt University Institutional repository, <<https://ir.vanderbilt.edu/handle/1803/16447>>, 10. 2. 2022.
- Моровоз 2012: Јевгениј Морозов, The Death of the Cyberflâneur, *The New York Times*, February 4 2012, <www.nytimes.com/2012/02/05/opinion/sunday/the-death-of-the-cyberflaneur.html>, 10. 2. 2022.
- Федерстоун 1998: М. Featherstone, The Flâneur, the City and Virtual Public Life, *Urban Studies*, 35(5), pp. 909–925.
- Хартман 2004: М. Hartmann, *Technologies and Utopias: The Cyberflâneur and the Experience of 'Being Online'*, Erfurt: Verlag Reinhard Fischer München.
- Хејлс 1999: С. Hayles, *How we became posthuman*, Chicago: Chicago University Press.
- Џејмсон 1991: F. Jameson, *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism*, Durham: Duke University Press.

TOWARDS A NEW POETICS OF URBAN SPACE: THIS TIME ON MOVEMENT

Summary

The paper represents a continuation of previously conducted research, which dealt with the ontological and narrative aspects of contemporary urban experience, simultaneously manifest on two planes: actual and virtual. Accordingly, the text primarily focuses on further development of theoretical concepts and analytical examination of principal tenets of narratourbology, an emergent digital humanities discipline. While operating within a wide multidisciplinary field of spatial studies (urbanism, digital esthetics, ontology, cultural studies, and literary theory), and relying on the hypothesis that implies the necessity of interpreting

the ontological status of cyberspace as urbanist and narrative issue, we have attempted to answer the following questions: is navigating the contemporary urban environment, created through hybridization of physical and virtual spaces, a constitutive factor of the urban experience and subjectivity itself, who are contemporary flaneurs, and: is movement even possible in cyberspace considering its trans- and meta temporal nature.

Keywords: spatial theory, ontology, urban, cyberspace, flaneur, cyberflaneur, movement.

Marija V. Lojanica